

та спеціальної техніки, ст. 326 – відповідальність за порушення правил з мікробіологічними або іншими біологічними агентами чи токсинами.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р.
3. Конвенція про заборону розробки, виробництва та нагромадження запасів біологічної і токсичної зброї та про їх знищення від 26 травня 1975 р.

М.С. Чикалова

Українська академія банківської справи НБУ

ТРАНСПЛАНТАЦІЯ ОРГАНІВ ТА ІНШИХ АНАТОМІЧНИХ МАТЕРІАЛІВ ЛЮДИНИ: КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Україна посідає друге місце в Європі після Молдови серед “чорних експортерів” людських органів. Законодавці та лікарі хочуть лібералізувати Закон про трансплантацію, вважаючи, що це врятує більше людських життів.

Спростити юридичну процедуру вилучення внутрішніх органів для пересадки хворим у парламенті намагаються вже чотири роки, нарікаючи на ст. 16 Закону “Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людини”, ухваленого ВР у серпні 1999 р. Згідно з цією нормою, вилучення органів чи тканин для трансплантації у померлого забороняється, якщо він за життя висловив незгоду бути донором або якщо проти виступають родичі небіжчика. Експерти стверджують, що здебільшого наші співвітчизники не схильні за життя юридично опікуватися майбутньою “долею” частин власного організму. У разі ж загибелі потенційного донора швидко вмовити його рідних віддати органи якомусь хворому практично неможливо. Лікарі навіть не зважуються звертатися з таким проханням до вбитих горем родичів. Тим часом довго чекати згоди не можна: потрібний орган має бути вилучений і пересаджений хворому за лічені години після смерті донора.

Прихильники лібералізації юридичної процедури вилучення органів у загиблих апелюють до того, що зміни до проблемної статті закону дозволять урятувати життя тисячам хворих українців, які без пересадки здорового органу приречені на неминучу смерть. Автор останнього законопроекту про зміни до трансплантаційного закону Тетяна Бахтеєва (фракція “Регіони України”, Комітет ВР з охорони здоров’я) звертає увагу на те, що в країні щороку в черзі на трансплантацію нирок стоять 2500, печінки – 1500, серця – 1000, кісткового мозку – 600 хворих. Багато з них цей рік не переживають. На думку

депутата, перешкодою на шляху розвитку трансплантології є відсутність державної політики, фінансування, нестача обладнання, кадрів і невизначеність громадської думки стосовно цієї проблеми. Бахтєєва пропонує доповнити ст. 16 трансплантаційного закону такою нормою: “Вилучення органів та інших анатомічних матеріалів у померлої особи не допускається, якщо заклад охорони здоров’я, що його здійснює, на момент вилучення повідомлений про те, що дана особа, її близькі родичі, які проживали з нею до смерті, або її законні представники заявили про свою незгоду на вилучення її органів після смерті для трансплантації реципієнту”. Тобто в законі пропонується замінити “презупцію незгоди” (за відсутності згоди донора чи родичів вважається, що вони проти трансплантації) на “презупцію згоди” (вважається, що родичі згодні, якщо відсутні їхні заперечення).

Особисто я виступаю проти цього законопроекту, оскільки вважаю, що лібералізація трансплантаційного закону потягне за собою масові зловживання. Я хочу звернути увагу на те, що у разі ухвалення законопроекту у медиків фактично зникне необхідність отримувати згоду представників донора.

Мій протест також викликає пропозиція вилучити з ч. 1 ст. 16 чинного закону наступну норму: “У померлих неповнолітніх, обмежено дієздатних або недієздатних осіб анатомічні матеріали може бути взято за згодою їхніх законних представників”. З цього приводу хочу висловити припущення, що в разі ухвалення такої поправки виникне загроза “кримінальної трансплантації” для найменш захищених верств населення – дітей та інвалідів.

Хочу нагадати, що порушення порядку трансплантації органів і тканин людини може бути умисним і необережним, а вилучення органів і тканин або торгівля ними – лише умисним злочином. І відповідальними за таке порушення, а також за вилучення у людини її органів і тканин можуть бути лише лікарі. А співучасниками цих злочинів (підбурювачами, організаторами, пособниками) можуть бути всі осудні особи, що досягли віку шістнадцяти років. Отже, порушення законодавчих основ щодо трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів людини здійснюється за обставин, що обтяжують кримінальну відповідальність, оскільки, по суті, майже без виключення у всіх випадках у цьому злочині бере участь кілька осіб.

Так, я розумію, що з – за нестачі здорових органів щорічно помирають тисячі українців. Проте, я вважаю, що розв’язанням цієї проблеми повинна бути не лібералізація процесу трансплантації органів людини, а провадження серед населення програми, яка б освітлювала актуальність та соціальну значимість цього процесу. Метою запропонованої мною програми повинно бути залучення людей до прийняття

рішень щодо передачі здорових органів після їхньої смерті для трансплантації. Програма в жодному разі не повинна нести примусового характеру, а лише, ще раз нагадую, – освітній.

Це рішення повинно оформлюватися, у принципі, як заповіт, але за однією умовою – обов'язкова анонімність, задля неприпустимості зловживання з боку злочинців.

Я б не хотіла, щоб хтось сприйняв мою пропозицію як аморальну, адже добровільне спасіння однієї людини іншою – це в будь – якому разі гуманно.

Література

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я // Відомості Верховної Ради. – 1993. – Ст. 19.
2. Горбатюк Д. Я не хочу, щоб Президент став співучасником убивства..: (Бесіда з генер. дир. Укр. нац. ін-ту трансплантації та штучних органів Д. Горбатюком) // Закон і бізнес. – 1996. – 22 травня. – С. 3.
3. Юшкевич А. Українська трансплантологія – майстерня без гарантій: (Відсутність Закону й держ. фінансування робить пересадки органів майже неможливим) // День. – 1997. – 12 березня. – С. 9.

А.Ю. Швець

*Кіровоградський юридичний інститут
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПОРУШЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ ПРИВАТНОГО ОБВИНУВАННЯ

Згідно до Конституції України (ч. 2 ст. 3), утвердження та забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Однією із форм захисту законних прав людини у кримінальному процесі є порушення кримінальної справи за скаргою потерпілого. ч. 1 – кримінальні справи про такі злочини, як умисні легкі тілесні ушкодження (ст. 125 ККУ), побої (ч. 1 ст. 126 ККУ), самоправство (ст. 356 ККУ), порушені за скаргою потерпілого. Проте в ст.ст. 125, 126, 356 ситуація дещо ускладнена та є проблемою у зв'язку з недосконалістю законодавства, що обмежує права громадян.

Ч. 3 ст. 98 КПК – справи приватного обвинувачення, окрім окремих випадків (ч. 3 ст. 27 КПК), можуть бути порушені тільки суддею. Але, як правило, виноситься постанова про відмову в порушенні кримінальної справи. Формальна підстава – є не скасована постанова органів дізнання про відмову в порушенні кримінальної справи за тим же фактом. Таку постанову може оскаржити заінтересована особа або її представник протягом 7 днів, з дня одержання копії постанови, в апеляційному порядку. Незаконне рішення органу дізнання, що